

Книга Райнгольда Месснера «Еверест соло. Кришталевий горизонт» своїм потужним змістом вплинула на становлення багатьох альпіністів України. Вона сформувала такі якості, як чесність перед собою та вміння відчувати свою силу. Наразі це покоління горосходжувачів з України активно залучено до захисту своєї Неньки. Всі якості, які пропагував альпініст №1 світу, слугують людям. А видання українською порівняно з книгами, надрукованими іншими мовами, чесніше, хоча б тому, що має найбільш точний переклад.

Книга, якій судилося побачити світ під час війни, має на меті підтримати тих, заради кого вона видавалася: прибуток із продажів цієї книги піде у фонд підтримки українських альпіністів в армії "From Climbers to Climbers" <https://climbarmy.org/> Цей фонд створений для закупівлі важливого обладнання, без якого перемога та повернення до гір неможливі.

*Купуючи цю книгу,
ви робите внесок у підтримку України.*

Райнгольд
МЕССНЕР

ЕВЕРЕСТ СОЛО

Кришталевий горизонт

УДК 796.525-051(450)(092)

M79

Reinhold Messner

Everest Solo: »Der gläserne Horizont«

Переклад з німецької *Ярослави Івасків*

Друкується з дозволу видавництва

S.Fischer Verlag, Frankfurt am Main

Фото з архіву Райнгольда Месснера

Месснер Райнгольд

M79 Еверест соло: Кришталевий горизонт / Райнгольд Месснер; пер. з нім. Я. Івасків. — Київ : Гурович В. Г., 2022. — 204 с., іл.

ISBN 978-617-95060-8-6

«Кришталевий горизонт»: таким постає велетенський масив Евересту перед альпіністом, коли він, як і Райнгольд Месснер, наближається до снігових вершин Гімалаїв, повертаючись із Лхаси після 1000 кілометрів подорожі на джипі територією комуністичного китайського Тибету та кількох тижнів піших переходів від одного кочового табору до іншого.

Коли в 1979 році в Катманду Райнгольд Месснер дізнався, що японський альпініст Наомі Умура отримав дозвіл на одиночне сходження на Еверест узимку 1980—1981 років, він мав перед собою лише одну мету — випередити його.

Після свого одиночного сходження на Нанга-Парбат (8125) у 1978 році Месснер знав, що сходження соло на Еверест, найвищу гору у світі, яка сягає 8848 метрів, можливо. Він одразу ж узявся за справу і йому вдалося отримати дозвіл на експедицію на період із червня по кінець серпня 1980 року.

Уже одного разу Райнгольд Месснер стояв на вершині Евересту. Це було в 1978 році. Тепер він збирався піднятися вдруге, знову без штучного кисню, та цього разу без партнерів-альпіністів, стаціонарних таборів і носильників, але за новим маршрутом на тибетській стороні.

Розповідь Месснера про одиночне сходження, яке стало сенсацією в альпінізмі, описує не лише боротьбу за виживання на висоті 8000 метрів в умовах важких випробувань природою, таких, як мусонні бурі, льодовикові ущелини і розріджене повітря. Насамперед це — оповідь про випробування людської психіки на межі можливостей і про містичне сприйняття самотності людиною серед світу криги.

УДК 796.525-051(450)(092)

Усі права застережено. All rights reserved
© S.Fischer Verlag, Frankfurt am Main, 2018
© Я. Івасків, переклад з німецької, 2022
© В. Гурович, оригінал-макет, 2022

ISBN 978-617-95060-8-6

Зміст

БУТИ ПЕРШИМ	9
1. ДОДОМУ	11
2. НАЗАД ДО ЄВРОПИ	31
3. ПОДОРОЖ ДО КРАЇНИ СНІГУ	50
4. МУСОННИЙ СНІГ	79
ЧЕРЕЗ ТИБЕТ ДО ЕВЕРЕСТУ	101
5. СЛІДАМИ КУЛЬТУРНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ	102
6. ТЕПЕР АБО НІКОЛИ	112
7. СІЗІФ НА ЕВЕРЕСТІ	144
8. ВИСОКА ЦІНА	172
Хроніка найважливіших сходжень на Еверест	184
Від перекладачки	193
Райнгольд Месснер: «Висококласний альпінізм — це змагання з болем»	194

*«Месснер — не лише найвизначніший альпініст,
відомий світу, він, певно, кращий з-поміж усіх,
хто коли-небудь буде»*

— Time

Уперше українською класика літератури про гори
«Еверест соло» — актуальне видання «Кришталевого горизонту»
про найзухваліше сходження соло на Еверест
найвідомішого альпініста світу Райнгольда Месснера

*Невіглас ти, якщо, проживши пів життя,
не відаєш, що прийде смерть;
бо все, що ти робив і що вважав важливим,
втрачає сенс в годину смерті.*

Бардо Тодол, Тибетська книга мертвих

Останні хроніки сходжень на Еверест є чимось на кшталт реклами у стилі постмодернізму. Нібито йдеться не про випробування горою або досвід експедиції, а про увагу громадськості. Місце для втілення всіх амбіцій є нині популярним, як ніколи! Здається, всі хочуть лише одного: потрапити до книги рекордів Гіннеса.

Я читаю про найстаршого підкорювача вершин, якому 61 рік, та про наймолодшого, якому шістнадцять, про перше сходження батька разом із сином, про перше подружжя та першу зв'язку двох братів на вершині, про першу ампутацію ноги та трагедію з найбільшою кількістю смертних випадків. Хто піднявся найшвидше, хто довше залишався вгорі — усе підраховано. Проте візьмемо до уваги й те, що наймолодшому альпіністу не непальського походження було сімнадцять, а першим, хто повторив сходження свого батька, був Пітер Гіллари, син першого підкорювача Евересту.

Після «підкорення» найвищої гори світу 29 травня 1953 року упродовж наступних 25 років йшлося про нові маршрути сходження, потім нарешті вдалося піднятися без кисневої маски та здійснити політ на парашані з вершини посеред зими, зрештою відбувся найшвидший спуск, який тільки можливо було зробити, тому що обидва класичні маршрути на вершину були ще краще підготовані та менш небезпечні.

За останні десять років на вершину Евересту піднялося вдвічі більше альпіністів, ніж у попередні сорок років — до сорока людей на день.

Мене вражає те, що шерп Анг Ріта вдесьте піднявся на вершину, як і завжди, без кисню, але залишає байдужим найдовша колона на вершинному гребені, тисячний турист на висоті 8850 метрів або ж так називане «рекордне сходження» з новонародженим. Так само мене не цікавлять газетні статті, в яких описано той чи той «геройський подвиг» на горі.

Розриваючись між Еверестом, який є нині невід'ємним складником кар'єри успішного альпініста, та потребою зробити щось ризиковане, дедалі більше альпіністів йдуть буквально на все,

щоб зімітувати самотійне сходження. Вони оголошують свої групові подорожі як якусь сенсацію та викладають в інтернеті фото своїх одиночних сходжень, зроблені у наметовому містечку біля підніжжя гори.

Альпінізм пов'язаний швидше з випробуваннями, аніж із вершинами, і швидше з мистецтвом повернутися після цих випробувань назад, а не з тим, щоб просто повернутися або просто побувати вгорі. Побувати на вершині — це те саме, що отримати оплески від тих, хто аплодуватиме навіть першому сходженню собаки¹. Важливо не зробити стійку на голові, зійшовши на вершину, вартують самі випробування, які виводять нас із рівноваги, ведуть нас у невідомість, адже подорож на межі можливостей відкриває нам межі нашого буття, здоров'я і тим самим межі наших сил і витривалості.

Те, що лишилося в пам'яті про одиночне сходження — це згадка про власну слабкість і аж ніяк не ейфорія. Не найспортивніший, найзавзятіший або наспритніший турист, який побував на Евересті, має мені щось розповісти, а ті рідкісні сміливці, що самовідповідально вирушають за межі будь-якої інфраструктури, туди, де людині не місце. Попри брак жодної користі у своєму вчинку, після повернення ти усвідомлюєш сенс власного буття. Так було і зі мною у 1980 році, я ніби заново народився, ніби сам повернув себе до життя.

¹ У 2018 році собака на прізвище Мера майже без сторонньої допомоги дійшла до вершини гори Барунце (7129 метрів) в Непалі. Мера піднімалася на гору протягом трьох тижнів разом із експедицією під керівництвом Дена Варговськи з Сіетла. Мера вразила команду своїми здібностями до сходження, і допомога їй знадобилась лише наприкінці підйому. Досвідчені альпіністи розповідали, що ніколи раніше не бачили собаку, який би дійшов до вершини. — *Тут і далі примітки перекладача.*

1.

ДОДОМУ

Освальд Ольц, на прізвище Бик, прокинувся, коли перші промені сонця пробилися крізь крихітні віконця шерпської хатини. Всі вже повставали і оперізували на собі чуби². У глиняному вогнищі горить вогонь. Ранок. Учора ввечері Бик не встиг розтягнутися на вузькій лавці біля вікна, як одразу ж почав хропіти. Уночі час від часу він прокидався, але переважно глибоко спав. Тепер, коли він подивився на годинник, була сьома ранку. Ми перезирнулися і піднялися з ліжок. Починається нове життя. За годину ми маємо бути в Тенгбоче. Не хочеться пропустити літак, який доправить нас до Катманду.

Бик позіхає, широко відкривши рота. Потім бере свої брюки з віконної ніші та виглядає у вікно. Стоїть холодний ясний осінній день. Луки вкриті інієм, на горах з боку півдня лежить сніг. Стада яків переганяють вниз на захід, до Намче-Базару. Ще деякий час ми чуємо дзеленчання їх дзвоників.

Бик мовчить. Але я нібито чую його думки. Ми часто спілкуємося в такий спосіб, коли наше спільне перебування в горах добігає кінця. Однак тепер, коли нам довелося згорнути експедицію на Ама-Даблам, Бик видається пригніченим. Коли він думає про повернення додому, то відчуває невдоволення самим собою. І це не тому, що ми не дійшли до вершини гори, а тому, що, на його думку, він не виклався на повну. Коли нам ще випаде така нагода? Бик любить свою роботу лікаря у шпиталі, але брак перспективи пережити нову реальну пригоду викликає в нього почуття самотності. Адже вдома, у Цюриху, він живе сам.

Багато хто скаже, що Ама-Даблам — найкраща гора у світі. Могутньо височіє вона у сонячному сяйві прями́сінько над будинком, у якому ми ночували. Вона схожа на жінку, яка розпростерла руки.

Тут, у Соло Кхумбу, можна було б лишитися, побудувати хатину, прожити багато років. Земля шерпів випромінює спокій і безтурботність. Маленький літак, який стоїть на кам'янистій посадковій смузі в Тенгбоче, заброньований на багато днів уперед. Він привіз кількох туристів і тепер чекає на інших гостей готелю

² Чуба — облягаючий довгий халат з поясом, традиційний тибетський чоловічий одяг.